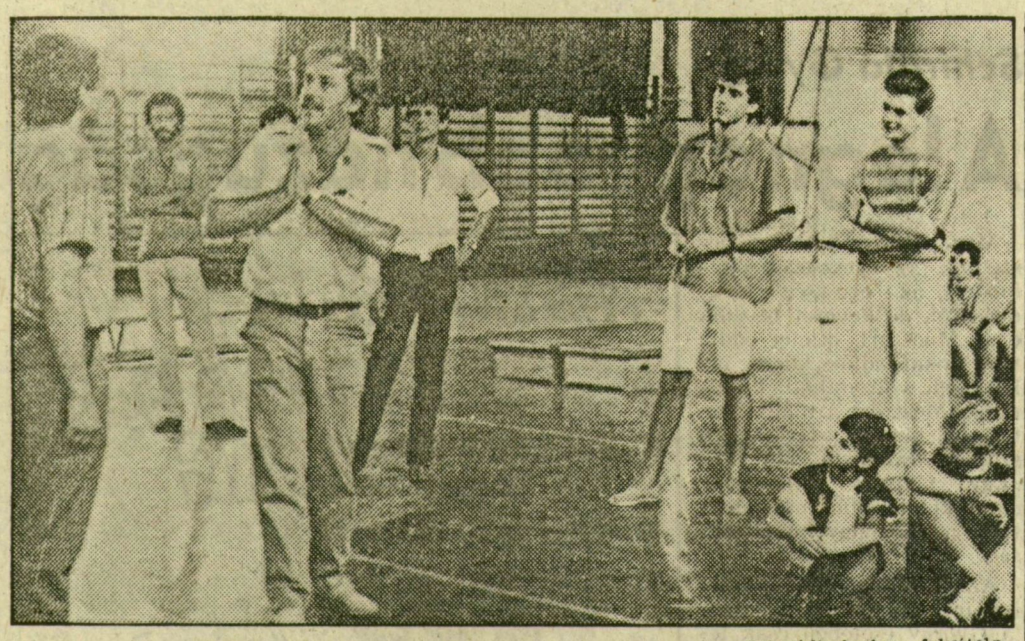

Schmidt Andrea felvétele

Tegnaptól: Cyrano próbál

Tréning ez még az igazi próbákhoz (stilszerűen, tornateremben), vagy már most is „komoly a dolog"? Bizony az — láttuk, hallottuk tegnap délelőtt; a Madách Színház társulata, Lengyel György „vezényletével", a fölsővárosi lila iskolában kezdte meg Edmond Rostand Cyrano de Bergerac című drámájának szabadtéri bemutatójához a próbákat. Moór Marianna később jön, de a többi főszereplő már dolgozik, köztük a képünkön is látható Huszti Péter — Cyrano. A Dóm térre majd csak szombaton vonul ki a stáb, a szezon — majd azt írtam: megkezdődött; pedig ez is nézőpont kérdése. A szervezőknek, tervezőknek, a szabadtéri igazgatóság munkatársainak — már régen; a közreműködőknek: most; a közönségnek: majd, a jövő pénteki bemutatóval

S. E.

Legfontosabb a szerző... és a közönség

Ma délután 4 órakor nyílik Wieber Mariann jelmeztervező művész kiállítása a Bartók Művelődési központban. A tárlaton az utóbbi két évben készült jelmezek és tervek láthatók.

— Ha a tévéművek stáblistáit böngészi az ember, s olvassa, jelmeztervező: Wieber Mariann — tudhatja, hogy kosztümös darabot fog látni. És — valami reprezentatív dolgot, mives munkát, amolyan „tévés tett"-értékűt. Hány éve is...

— Huszonöt.

— Milyen munkahely a Magyar Televízió?

— Nekem a legjobb. Színháznál sohasem kaphattam volna ennyi lehetőséget, nem dolgozhattam volna ennyire változatos műfajokban. Az ország legjobb varrodájában, a legszervezettebben működő „háttériparral", összeszokott társaságban, valódi alkotó műhelyben válhatnak valósággá a terveim. Mindazonáltal rendszeresen és szívesen dolgozom színházakban, legutóbb a szegedi operafesztiválon is bemutatott Sevillai jelmezeit terveztem az Operaházban, nemrég a békéscsabai színházban és a Park Színpadon volt premierem. Külföldön pedig reprezentatív revükben is tervezhetek, legutóbb Nyugat-Berlinben, egy Kálmán Imre koncertprogramban...

— Manapság panaszkodnak a tervezők. A kivitelezők szakértelmének hézagaira, trehányságára, szervezetlenségre és főleg: Pénz Úr önkényeire. Szinte furcsa, hogy Ön — ellenkezőleg.

— A színháziak okkaljoggal panaszkodnak. De nálunk hatalmas apparátus szolgál, bármikor kérhetem iparművész segítségét, a varrodában megszállottak dolgoznak, babusgatják a ruhákat, s nem minden olyan drága, amilyennek mutatkozik. Tudni kell, hol van az olcsó, de megfelelő kézimunkával illúziókeltő hatásúvá varázsolható anyag. Ez a csodás csipke itt a *Moór Marianna* ruháján, amit a *Fenn az ernyő, nincsen kas* című Szigligeti-darabban visel holland kézimunkának tetszik a képernyőn is, a valóságban is, pedig a Gardénia által gyártott asztalterítőkből való. Nagyot csalni persze nem lehet, a kamera többet is megmutat, mint amit a szem lát.

— A tárlaton bemutatja a tévés Rigoletto jelmezeit, csodás reneszánsz ruhaköltményeket. A mostani szabadtéri-Rigolettó tervei ezektől nagyon különböznek, jóval egyszerűbbek, színfolt-hatásra törekednek, a részletek elhanyagolódnak, nyilvánvaló, hogy miért. Milyen a munkamódszere?

— Természetesen meghatározzák az előadás körülményei, mint mondja, filmre egészen más kell, mint a szegedi Dóm térre. Fontos a rendező elképzelése. De *mindenek előtt: a szerző.* Az önmegvalósítókon mosolygok, az én munkámat legelsősorban a mű, a szerző határozza meg. Ezért is *festek* először *jeleneteket*, színes képeket a darabból, nem panoptikumot, mert hiszen a szerző idejétől máig eltelt évek művészeti-emberi változásait nem tudom figyelmen kívül hagyni, se a saját mai életközegemet, a gondolataimat, mostani önmagamat... Ezt, az első munkaszakaszt szeretem legjobban. A rajz, a terv, a megfestett jelenet még teljesen az enyém, ez a szent, édes, álmodozó művészet ideje, s aztán, amikor ezeket a „képzőművészeti inspirációkat" elfogadják és le kell bontani a képeket a részletekre, pontosan meghatározni, mi milyen legyen — *elvilágiasodik* a dolgom. Ám nem búsulok, mert a kivitelezés során van még egy fázis, amikor újra megtérnek hozzám a ruhák: a próbababákon sajátkezűleg tűzöm föl a díszítéseket, alakítom az applikációkat.

— Van-e színész, akinek szívesen tervez?

— Nem ez a legfontosabb. Persze szeretem, ha a színészek tudják viselni a ruhát. A fiatalok ezt sajnos nem tanulják meg, vért izzadunk, mire le tudnak ülni egy krinolinban.

— Mi a legfontosabb?

— Talán az, hogy *az emberek egyre inkább szeretik látni a szépet.* Vágynak rá, kívánják. Minél nehezebb, minél szürkébb az életünk, annál erősebb bennünk a vágy a mesésen csodás dolgoknak — legalább a látványára. A kiállításaimat ezért is csinálom.

Sulyok Erzsébet

Magyar nyár, magyar ecsettel

Bal fülére fordulna még a magyar, de fölébreszti a nyári nap sugára, mely általdöfi a magyar sötétítő függönyt. Fölkel hát a magyar, fölteszi a magyar kávét és a magyar élettérben mászkálva, vakarózva eltapos néhány magyar svábbogarat. Méregerős, magyar kávéjával kilép a magyar loggiára és hörpintgetve nézi elevenedő magyar szemével, hogyan görgeti a magyar közterületen a nagy magyar tisztaság rekvizitumait a langy szél.

Leszédeleg a dús magyar hőségben, olvasgatja a magyar panelre fölszórópisztolyozott magyar heavy metal, punk és country gruppok nevét. Majd beszáll a magyar mercédeszbe, megnyugodva hallja, hogy működik mind a két utem. A magyar pirosnál hamar teleizzad a magyar Casucci naci meg a Nike póló, de hamarosan jön a zöld: szabad a magyar út.

A magyar ipari komplexum előtt magyar újságospavilon: szabad a nép, ludas a Mátyás, szabad a föld és magyar az ország. Kinyitja lapját a gyárba igyekvő magyar, benne a sok magyar hír: sikértartalma van a magyar búzának, sikertartalma a magyar Maradonának. Elönti a magyar elégedettség a mi magyarunkat, hát mégiscsak magyar kokréta virít a magyar isten kalapján.

D. I.

Pedagógusszemmel

Az alapfokú felnőttoktatásról...

A most záruló 1986—87-es tanév a felnőttoktatás területén jubileumi évet jelentett. A felszabadulás után 1946. február 7-én jelent meg az Ideiglenes Nemzeti Kormány rendelete, mely az önibájukon kívül iskolai képzésben nem részesült dolgozók számára lehetővé tette munka mellett a továbbtanulást. Az azóta eltelt évtizedekben nagy létszámban szerezhettek alapfokú végzettséget az iparban, mezőgazdaságban dolgozók.

Az iskola rendszerű felnőttképzés helyzetét az elmúlt évtizedekben hullámhegyek, majd hullámvölgyek követték a tanulásra jelentkezők létszámában; 1970-re az érdeklődés csaknem teljesen megszűnt.

A tankötelezettségről hozott intézkedések ellenére nagy létszámban hagyták abba tanulmányaikat a fizikai dolgozók a 8. osztály elvégzése nélkül.

Az MSZMP KB 1972-es művelődéspolitikai irányelvei a közművelődési párthatározat nyomán új korszak kezdődött az alapfokú felnőttoktatásban. Jellemzi a fellendülést az 1976—77. tanévi számadat, amikor Szegeden 680 felnőtt dolgozó vett részt a tanulásban (ebből 30 százalék nő) és 12 üzemben, illetve tsz-ben, egyéb munkahelyen működött kihelyezett csoport.

Az 1980-as évek elejétől újból csökkent a tanulásban résztvevők száma, s ez országosan is jellemző volt. A közművelődés, az iskoláztatás helyzete a legszorosabb összefüggésekben tükrözi a társadalmi, gazdasági helyzetben végbemenő változásokat. Az általános iskolát a fiatalok egyre nagyobb számban végezték el. Az alacsony végzettségű betanított és segédmunkások részére azonban sem anyagi, sem erkölcsi haszonnal nem járt, ha általános iskolai végzettséggel rendelkeztek. Ugyanakkor az 5 napos munkahét bevezetése nem növelte a művelődés iránti igényt, csupán a „második" gazdaságban végezhető munka lehetőségeit.

Ugyanakkor mégis jelentős számú új iskolatörvény az alapfokú felnőttoktatás jelentőségét azzal, hogy helyét, rendszerét meghatározza az „iskolatörvényben". Van tehát továbbra is létjogosultsága az alapfokú felnőttoktatásnak annak ellenére, hogy a társadalmi érdeklődés hiánya nyomán a munkahelyek vezetői megkérdőjelezik szükségességét.

Az ipar, a gazdaság helyzetének szorító problémái közepette csak első pillanatra tűnhet perifériális gondnak az alapfokú iskolai végzettség ügye. Manapság a 8. általános iskolai végzettség nélkül csökken a szakmát nem tanultak, főként fiatalok elhelyezkedési lehetősége. Az egyre több helyen jelentkező átképzés nem oldható meg alapfokú iskolai végzettséggel nem rendelkezők körében. Betanított vagy segédmunkások részére is szükség van alapfokú iskolai végzettségre.

Tény azonban, hogy a dolgozók főmunkaidőn túl vállalt elfoglaltsága akadályozza jelentkezésüket hiányzó iskolai végzettségük pótlására.

A társadalmi szervek, elsősorban a Hazafias Népfront, a szakszervezetek megyei tanácsa a meglevő nehézségek mellett is készek segíteni, nyilvánosságot teremteni napjainkban e nem elsőrendűen fontosnak látszó ügy előbbre vitelére.

Társadalmi segítség nélkül a tanács művelődési osztálya is nehezen tud előbbre lépni az alapfokú felnőttoktatás gondjainak megoldásában.

Igényként merül fel jobb elhelyezést biztosítani a felnőttoktatás számára. Irreális volna önálló tantermeket remélni a felnőttoktatás számára, hiszen a városban tanteremhiány nehezíti a tanköteles tanulók elhelyezését is.

Folyamatban van a dolgozók általános iskolájának szervezeti átalakítása úgy, hogy tagozatként anyaiskolához csatolva működjön tovább. Az iskola szerves része lesz az anyaiskolának, melynek szemléltető eszközei lehetőséget adnak színes, változatos, a dolgozók számára vonzóbb oktatási eljárások alkalmazására.

Ugyancsak szükségesnek látszik néhány függetlenített nevelő alkalmazása az eddig részmunkaidőben, túlórában tanító felnőttoktatók mellett. Jól segíthetik a felnőttoktatást a munkában még el nem fáradt nyugdíjas nevelők is, akik eddig is a felnőttoktatás iránti elkötelezettséggel tevékenykedtek.

Igen nehéz feladat a felnőttoktatás keretében megoldani a mindennapos iskolából „átirányított" túlkoros tanulók oktatását.

Az oktatásról szóló törvény értelmében vállalni kell ezt a feladatot is az alapfokú felnőttoktatásnak, adott a lehetőség ennek a korcsoportnak oktatására ifjúsági osztályok keretében. A tananyag kevesebb, mint a nappali tagozaton, a hangsúly az oktatásban az alapkészségek hiányosságainak korrigálása.

Az átirányított fiatalok többszörös kudarccal kerülnek a felnőttek iskolájába.

A ma 15—16 éves fiatalok 15 év múlva munkaképességük teljében lesznek, családot alapítanak.

Közömbösek lehetünk-e jelenlegi helyzetük iránt, mely jövőjüket meghatározza? Ha iskolába sem járnak, csavarognak, nagyobb az elzüllés veszélye.

Napjainkban, mikor a következő tanév munkáját tervezzük, legfontosabb a társadalmi érdeklődés felkeltése, az oktatásban részvételre mozgósítás.

Aki képes távlatokban gondolkozni, nem kérdőjelezheti meg az alsófokú felnőttoktatás létjogosultságát, eredményességét, segíti jobbá tételét.

Kedves Andrásné
Dolgozók ált. iskolája

Nemzetközi kongresszus Budapesten

Csütörtökön megkezdődött a Fogszuvasodás-kutatás Európai Egyesületének (ORCA) háromnapos nemzetközi kongresszusa Budapesten, a Gellért Szállóban. A tanácskozáson 25 országból több mint 400 kutató — köztük fogorvos, biokémikus, fiziko-kémikus, mikrobiológus — tanácskozik e legelterjedtebb fogászati betegség okairól, megelőzésének és gyógyításának lehetőségeiről. A kongresszust *Hutás Imre* államtitkár nyitotta meg.

Az ORCA 34 évvel ezelőtt alakult, s tagjai minden évben kongresszuson adnak számot legújabb eredményeikről. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Fogorvostudományi Karán és konzerváló fogászati klinikáján folyó tudományos munka elismerését jelenti, hogy — az 1970-es debreceni és 1976-os szegedi találkozó után — immár harmadszor látja vendégül Magyarország a fogszuvasodás-kutatás legnevesebb szakembereit.

A szervezetnek jelentős szerepe van abban, hogy az utóbbi időben — a különböző megelőző módszerek, eljárások alkalmazása révén — mintegy felére csökkent a fogszuvasodás a fejlett országokban. Hazánkban azonban még mindig nagy méreteket ölt ez a betegség: a 12 éves gyermekeknek átlagosan 6-7 szuvas foguk van. Ennek egyik oka a túlzott és gyakori édességfogyasztás. Külföldön már régóta gyártanak úgynevezett fogkímélő — xylitet és szorbitot tartalmazó — édességeket, rágógumit. A tervek szerint a jövő év végére elkészül az a hazai üzem, amely — eleinte ugyan kis mennyiségben — xylitet gyárt majd, s az édesipar feladata lesz ezt feldolgozni.

A budapesti kongresszuson több mint 130 előadás hangzik el, s az azokat követő vitákon szó lesz a fogszuvasodás további tudományos megismeréséről és megelőzési lehetőségeinek kiterjesztéséről.

Cirkuszműsor

A tervezettnél tovább — várhatóan október végéig — vendégszerepel hazánkban a Lengyel Állami Cirkusz félszáz tagú társulata.

Az együttes április közepe óta 20 nagyvárosban lépett fel, eddig 70 előadást tartottak, produkciójukat több mint 100 ezer néző tekintette meg. A porondművészek műsorában a lengyel cirkuszművészet legjobbjai szerepelnek, s a mintegy kétórás programban láthatók jaguárok, oroszlánok, párducok, elefántok és ormányos medvék is. A sikeres előadássorozat a következő hetekben, hónapokban az Alföldön folytatódik. Elsőként Bács-Kiskun megyében szerepelnek. A következő állomás Csongrád megye: Szegeden július 20-ától vendégszerepelnek. A lengyel artisták turnéjuk során mintegy félszáz magyar városban szórakoztatják a közönséget